མདོ་སྨད་སྤྱི་ཁྱབ།

ཀུན་དགའ་བྱམས་པ།[༡]

༄༅། །དཔྱད་རྩོམ་འདིའི་བརྗོད་གཞི་མདོ་སྨད་སྤྱི་ཁྱབ་ནི་ལོ་ངོ་ ༣༧ རིང་གི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན། མདོ་སྤྱི་ནི་དམག་ཐེངས་གཉིས་ལས་འགོ་བཙུགས་པ་དང་མཇུག་སྒྲིལ་བ་ཞིག་རེད། དེའང་དམག་ཐེངས་དང་པོ་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༠ ནས་ ༡༩༡༣ བར་བོད་པས་མན་ཇུ་མཐར་སྐྲོད་བཏང་རྗེས་རྒྱལ་ཁབ་སྲ་བརྟན་དང་གོང་འཕེལ་ཡོང་སྐད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལོར་༧རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག་ནས་མདོ་སྤྱི་གསར་འཛུགས་གནང་སྟེ་ལྷོ་རྫོང་དུ་རྟེན་གཞིར་བྱས། སྐབས་དེའི་མདོ་སྤྱི་ནི་བཀའ་བློན་བླ་མ་བྱམས་པ་བསྟན་དར་ཡིན་ལ། ཁོང་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མདོ་སྤྱི་ཐོག་མ་དེ་ཡིན། དེ་ནས་ཆབ་མདོ་ཁུལ་དུ་ད་དུང་རྒྱ་དམག་མང་དག་ཞིག་ལྷག་ཡོད་པ་རྣམས་རིམ་པས་མཐར་སྐྲོད་ཀྱིས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༨ ལོར་བཀའ་བློན་བླ་མ་སོགས་ཀྱིས་དམག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཆབ་མདོར་མདོ་སྤྱིའི་གཞུང་ས་གཙོ་བོ་བཙུགས། དམག་ཐེངས་གཉིས་པ་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༡༠ པའི་ནང་། རྒྱ་དམག་གིས་ཆབ་མདོར་ཚུར་རྒོལ་དྲག་པོ་བྱས་ཏེ་ཆབ་མདོ་དབང་འོག་ཏུ་བཙུག་ནས་མདོ་སྤྱི་མཐའ་མ་ང་ཕོད་ངག་དབང་འཇིགས་མེད་འཁོར་གཡོག་དང་བཅས་པ་བཙན་བཟུང་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མདོ་སྤྱི་ཞེས་པའི་མིང་ཚིག་དེ་རྫོགས་ཚིག་ཏུ་འགོད་བཙུག་པ་རེད།

སྤྱིར་ལོ་ངོ་ ༣༧ ཀྱི་རིང་ལ་མདོ་སྤྱིའི་ལས་ཐོག་པ་བཀའ་བློན་དང་། བཀའ་ཆབ།

[༡] བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། kunga1359@gmail.com

ཇ་སག་གི་གོ་གནས་ཡོད་མཁན་རིམ་པ་བཅུ་བྱུང་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ནས་ ༡༩༥༡ བར་མདོ་སྨད་རིམ་པ་ཚང་མས་ཞི་དྲག་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་བྱ་བ་གང་མང་བསྒྲུབས་ཡོད་ཀྱང་དེ་ལ་རྒྱ་གཞུང་གི་ཐེ་དྭགས་སྤུ་ཙམ་ཡང་མེད། རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་སྐབས་འགངས་ཆེན་དེའི་རིང་བོད་ནི་རང་བཙན་གཙང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་ར་སྤྲོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

མདོ་སྨྱིའི་གོ་དོན་དང་དེའི་ལས་འགན།

དེ་ཡང་མདོ་སྨྱི་ཞེས་པ་ནི་མདོ་སྨད་སྤྱི་ཁྱབ[༢]སྟེ། ཁམས་དང་མདོ་སྨད་ཡོངས་ལ་དོ་དམ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་མཁན་གྱི་དཔོན་རིགས་ལ་ཟེར་ཞིང་། མཚམས་རེར་ཁམས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་འབོད་སྲོལ་ཡང་བྱུང་། མདོ་སྨྱི་ནི་སྤྱི་ཁྱབ་གཞན(བྱང་སྤྱི། ལྷོ་སྤྱི། ཉག་སྤྱི། གྲོ་སྤྱི། གཞིས་སྤྱི་ལ་སོགས་པའི་སྤྱི་ཁྱབ།)དང་མི་འདྲ་བར་ས་ཁྲོན་གྱི་ཚ་ནས་ཆེ་ཞིང་། ལས་གནས་སུ་བཀའ་ཤག་ཁོངས་ནས་བཀའ་བློན་གཅིག་གིས་ངེས་པར་དུ་ལས་འཁུར་འཛིན་དགོས་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་མཚམས་རེར་རྐྱེན་དུ་མའི་དབང་གིས་ཇ་སག་དང་བཀའ་ཚབ་རེ་གཉིས་ཕེབས་དགོས་པའང་བྱུང་འདུག

མདོ་སྨྱིའི་དབང་ཤུགས་ཆེས་ཆེ་བའི་སྐབས་སུ་དེའི་མངའ་འོག་ཏུ་རྫོང་ ༢༢ བྱུང་མྱོང་ཞིང་།[༣] དེ་ཡང་མདོ་སྨྱིའི་ལས་འགན་གཙོ་བོ་ནི་དེའི་ཁྱབ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་རྫོང་གཞིས་ཁག་ཏུ། སྲིད་གཞི་འཛུགས་གཏོང་དང་།(མདོ་སྨྱིའི་ཐམ་ཁའི་ངོས་སུ"ས་ཀུན་བྱམས་པས་སྐྱོང་ཞིང་བདེ་སྐྱིད་བསྟན་པ་དར་བར་བྱེད།"[༤])ཁྲལ་བསྡུ་ཁྲིམས་གནོན། ས་སྲུང་

[༢] དེབ་ཐེར་ཀུན་གསལ་མེ་ལོང་། ཕུན་ཚོགས་ཚེ་རིང་། ༡༩༩༢ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༤༥༨ ནང་གསལ།

[༣] དབུ་དཀར་ཚང་བྱམས་པ་སྐལ་ལྡན། ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་ ༣༡། «མི་ཚེའི་རིང་བོད་སྤྱི་དོན་ཆེད་ཞི་དྲག་གི་ལས་འགན་བླངས་རིམ» བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༡༥ ཤོག་གྲངས་ ༡༠༩ ནང་གསལ།

[༤] ཞ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། «བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་སྨད་ཆ» བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༨༦ ཤོག་གྲངས ༢༥༨ ནང་གསལ།

འགོ་དམག་ས་གནས་གང་དུ་བཅའ་སྡོད་དགོས་མིན། མི་སེར་གྱི་བདེ་སྡུག་གཟིགས་རྒྱུ།(དེའང་ཡིག་ལམ་ལ་རྒྱུན་དུ་བརྗོད་པ་ལྟར། "ནོར་འཛིན་བདེ་བར་སྐྱོང་རྒྱུ" སྟེ་མངའ་འབངས་བདེ་བར་སྐྱོང་རྒྱུ།)[༥] ས་མཚམས་སྲུང་བསྐྱོམས། ས་འབྲེལ་གྱི་ཞིང་ཆེན་ཁག་དང་འབྲེལ་བ་བྱེད་རྒྱུ། ས་མཚམས་སོགས་སུ་ཇ་དྲག་གི་གནས་ཚུལ་ཇི་བྱུང་རྣམས་ལྷ་སར་དུས་ཐོག་སྙན་སེང་ཞུ་རྒྱུ་སོགས་ཡིན།(ཞིབ་ཕྲའི་བྱེད་སྒོ་ནི་བྲག་གཡབ་བློ་དགོན་ལོ་རྒྱུས་ནང་འཁོད།)

མདོ་སྤྱིའི་གོ་རིམ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལ་མདོ་སྤྱི་ཐོག་མར་བསྐོ་བཞག་བྱས་པ་ནས་བཟུང་ ༡༩༥༠ ལོའི་བར་སྔ་ཕྱིར་མདོ་སྤྱི་བཅུ་བྱུང་ཡོད་པ་ནི།

བཀའ་བློན་བླ་མ་བྱམས་པ་བསྟན་དར།

བཀའ་བློན་ཁྲི་སྨོན་ནོར་བུ་དབང་རྒྱལ།

བཀའ་བློན་སྨན་སྟོད་པ་རྡོ་རྗེ་དོན་གྲུབ།

བཀའ་བློན་ང་ཕོད་ཏ་མགྲིན་ཕུན་ཚོགས།

བཀའ་ཚབ་བཀྲས་མཐོང་འགྱུར་མེད་རྒྱ་མཚོ།

ཇ་སག་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན(ཇ་སག་བླ་མ་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་ལྡན)དང་ཇ་སག་ཟུར་ཁང་ཟུར་པ་དབང་ཆེན་ཚེ་བརྟན་ལྷན་སྒྲིལ།

བཀའ་བློན་གཞང་བྱུང་པ་པདྨ་དོན་གྲུབ།(སྒྲིན་པ)

ཇ་སག་གཡུ་ཐོག་བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ།

བཀའ་བློན་ལྷ་ཀླུ་ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེ།

བཀའ་བློན་ང་ཕོད་ངག་དབང་འཇིགས་མེད།

[༥] བྲག་གཡབ་བློ་དགོན་ལོ་རྒྱུས། ཆབ་མདོ་པར་འདེབས་བཟོ་གྲྭས་པར་བཏབ། ༡༩༨༧ ཤོག་གྲངས་ ༧༠༡ ནང་གསལ།

མདོ་སྤྱིའི་ལས་བྱ་དང་དེ་དག་གི་ཕོགས་རིམ།

མདོ་སྤྱིའི་ལས་བྱ་དང་། སྲུང་དམག མདའ་དཔོན་རྣམས་ནི་མདོ་སྤྱི་གང་ཡིན་སོ་སོའི་རང་མོས་ཀྱིས་འདེམས་དབང་ཡོད་ཅིང་། སྨན་རྩིས་ཁང་ནས་སྨེར་གྱི་སྨན་པ་གཅིག་ལྷན་འཁྲིད་ཆོག་གི་ཡོད།[༦] མདོ་སྤྱིའི་དུས་ཡུན་ནི་ལོ་ངོ་གསུམ(ལོ་ངོ་བཞི་བཤད་སྲོལ་ཡང་འདུག)[༧]དེའི་མཚམས་སུ་ལས་བྱ་སྲུང་དམག་དང་བཅས་པ་བརྗེ་འཕོས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཐོག་མའི་ཆར་མདོ་སྤྱིའི་ལས་བྱར་ཁྱོན་བསྡོམས་མི་གྲངས་བཅུ་ནས་བཅོ་ལྔ་བར་ཡོད། དེ་ནས་རིམ་པས་ལས་བྱའི་གྲངས་འབོར་ཉི་ཤུའི་བར་འཕར་འདུག[༨]

ལས་བྱ་རིམ་པའི་གོ་གནས་རེ་རེ་བཞིན་བརྗོད་ན། ངེས་མེད་མཁན་ཆེན་གཅིག གཏན་འཁེལ་བ་མཁན་རིམ་གཉིས། བཀའ་མགྲོན་དྲུང་གཉིས། བཀའ་བློན་ལ་བཀའ་འགག་ཤོད་དྲུང་གཅིག དེ་ཕྱིངས་ངེས་མེད་སྐབས་གང་འཁེལ་སྲས་རྣམ་པ་དང་། ལས་ཚན་པ། རྩེ་མགྲོན་དྲུག་བདུན། རྩེ་ཤོད་དྲུང་རིགས་བཞི་ལྔ། རྩེ་སྒེར་རེ་ཟུང་། མདའ་དཔོན་ལས་མེད་ཆབ་སྡོད་ཡོད་ན་ལས་བྱ་ཁང་དུ་འགྲིམ་ན་ཆོག དྲུང་གཏོགས་གྲས་སྐད་ཡིག་སྒྱུར་མཁན་གཉིས། ཏར་མཁན་གཅིག་བཅས་ཡོད། གོང་གསལ་ལས་བྱ་དེ་དག་ལས་གྲུབ་པའི་ལས་ཁུངས་དེར། མདོ་སྨད་ལས་ཁང་ངམ་ཀུན་ཁྱབ་ཐེལ་གནོན་ཁང་ཞེས་བརྗོད་དོ། །

མདོ་སྤྱིའི་ཕོགས་རིམ་ནི། མདོ་སྤྱི་རང་གི་ཕོགས་ངེས་ཚ་མེད་པ་ཕུད།[༩] མཁན་རིམ་དང་སྲས་རྣམ་པར་ལོ་ཕོགས་འབྲུ་ཁལ་བརྒྱད་བརྒྱ་རེ། དེ་འོག་ལས་ཚན་

[༦] གཡུ་ཐོག་རྡོ་རྗེ་གཡུ་སྒྲོན། ཤོག་གྲངས་ ༡༧༦ ནང་གསལ།

[༧] གཡུ་ཐོག་རྡོ་རྗེ་གཡུ་སྒྲོན་གྱི་རང་རྣམ་དུ་བཟའ་ཟླ་གཡུ་ཐོག་བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་མདོ་སྤྱིའི་སྐབས་དུས་ཡུན་ལོ་བཞི་བཤད་འདུག

[༨] Robert Ford, Captured in Tibet, Oxford University Press, 1990, p.32

[༩] Ford p.47

པར་འབྲུ་ཁལ་དྲུག་བརྒྱ། དེ་འོག་རྩེ་ཤོད་དྲུང་དཀྱུས་ལ་འབྲུ་ཁལ་བཞི་བརྒྱ། དེ་འོག་དྲུང་གཏོགས་ལ་འབྲུ་ཁལ་ཉིས་བརྒྱ། གོང་གསལ་འབྲུ་ཁལ་རེར་དངུལ་སྲང་ ༩ ཞོ་ ༥ རེ་རྩིས་པའི་དངུལ་སྤྲད་སྲོལ་ཡོད།[༡༠]

མདོ་སྨད་སྤྱིའི་འོག་གི་བཅའ་སྡོད་དམག་སྒར།

ཐོག་མར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལོར་བོད་དམག་ཁོངས་སུ་མདའ་དཔོན་ ༡༠ དང་། དམག་མི་དཀྱུས་མ་ ༨༥༠༠ ལྷག་ཙམ་ཡོད་པ་དང་། མདོ་སྨད་ཁུལ་གྱི་ས་སྲུང་ལ་ཤུགས་སྣོན་རྒྱག་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་བོད་དམག་ཀ་དང་། ཆ་དང་། ང་དང་། ཉ་དང་། ཏ་དང་། ཐ་དང་། ད་དང་སོགས་རིམ་བཞིན་གསར་འཛུགས་བྱས།[༡༡] ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོར་ཆབ་མདོའི་གཡུལ་འགྱེད་སྐབས་བོད་དམག་ལ་མདའ་དཔོན་བཅུ་བདུན་བར་རྒྱ་བསྐྱེད་བཏང་བ་དང་། དམག་མི་དཀྱུས་མ་ ༡༧༥༠༠ ཟིན་ཞིང(ཡུལ་དམག་བསྡོམས་པས)གཙོ་ཤུགས་རྒྱ་མོ་རྫུལ་ཆུ་བརྒྱུད་ཆབ་མདོར་བཞག་འདུག[༡༢] བོད་གཞུང་ལ་སྔ་རྗེས་བཅའ་སྒྲིག་བྱས་པ་ཀ་ནས་ད་བར་མདའ་ཁག་བཅུ་གཅིག་ཡོད་པ་ནས་ཀ་ད་གཉིས་ལྷ་སར་སྡོད་པ་ཕུད། དེ་བྱིངས་ཁ་དང་ནས་ཐ་དང་བར་མདོ་སྨད་ཁུལ་དུ་བཅའ་སྡོད་བྱས་ཡོད། ཁ་དང་ག་དང་དམག་མི་ཚིག་སྟོང་དང་མདའ་དཔོན་གཉིས་ཕུད། དམག་སྒར་གཞན་ལ་མདའ་དཔོན་གཅིག རུ་དཔོན་གཉིས། བརྒྱ་དཔོན་ལྔ། ལྡིང་དཔོན་ཉི་ཤུ། དམག་མི་ ༥༠༠ བཅས་ཡོད།

མདོ་སྤྱི་ལྷ་ཀླུའི་སྐབས་ཆབ་མདོ་ཇ་དྲག་གི་གནས་སྟངས་ལ་གཟིགས་ནས།

[༡༠] བྲག་གཡབ་བློ་བྲང་དགོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས། ཤོག་གྲངས་ ༨༠༩ ནང་གསལ།

[༡༡] བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། སྤྱིའི་འདོན་ཐེངས་ ༤ བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཆབ་གྲོས་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་ཞིབ་འཇུག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ནས་བསྒྲུན། ༡༩༨༨ ཤོག་གྲངས་ ༥༡ ནང“(ཀ་དང་སྐུ་སྲུང་དམག་སྒར) (ཆ་དང་མེ་སྒྱོགས་དམག་སྒར) ཇ་དང་། ཉ་དང་། ཏ་དང་། ཐ་དང་། ད་དང་སོགས་༧རྒྱལ་མཆོག་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐབས་གསར་བཙུགས་གནང་། (ཁ་དང་དམག་སྒར་ཨ་མ) (ག་དང་གཞིས་རྩེར)(ང་དང་རྒྱལ་རྩེ) (ཅ་དང་དིང་རི)།” ཅེས་གསལ།

[༡༢] བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས་ ༩ ཤོག་གྲངས་ ༡༨༩ ནང་གསལ།

སེར་མོ་བ་ལྷུ་བརྒྱ་ཙམ་དམག་མིའི་ཁོངས་སུ་བསྡུས་པ་དང་།[༡༣] ཡུལ་དམག་མང་པོ་བསྡུ་རུབ་གནང་། དེ་དག་ལ་དམག་སྦྱོང་སྐོར་གྱི་ཤེས་ཡོན་གནང་བ་དང་ཆབས་ཅིག ཡུལ་དམག་རེ་རེར་ལག་ཏུ་མེ་མདའ་དང་གོ་མཚོན་སོགས་སྤྲད་སྲོལ་བྱུང་།[༡༤] དེ་དག་ལས་བོད་དམག་གི་གྲངས་འབོར་དང་ནུས་སྟོབས་ཅུང་ཆེ་རུ་སོང་ཡང་། ད་དུང་རྒྱ་དང་དམག་འཐབ་བྱེད་རྒྱུར་ཚད་གཞི་ཧ་བ་ནས་ལོངས་མེད།

མདོ་སྨྲི་མཐའ་མ་ལྷ་ང་གཉིས་ཀྱི་མཐུན་པ་དང་མི་མཐུན་པའི་སྐོར་གླེང་བ།

མདོ་སྨྲི་ལྷ་ང་གཉིས་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ནས་ ༡༩༥༠ བར་གྱི་ལོ་ངོ་བཞིའི་རིང་རིམ་པར་བྱུང་བའི་མདོ་སྨད་སྨྲི་ཁྲབ་གཉིས་ཡིན་ལ། དུས་སྐབས་དེ་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཆེས་ཛ་དྲག་ཆེ་བའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་པས། སྨྲི་ཁྲབ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཐྲག་ཏུ་བབས་པའི་འགན་འཁྲི་ཡང་ཧ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡིན་པ་རེད། དང་པོ་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་དེའི་ཛ་དྲག་གི་གནས་བབས་ལ་མ་ཉོགས་གོང་། དུས་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་སྨྲིའི་གནས་བབས་སྨྲི་དང་ལྷག་པར་རྒྱ་ནག་གཙོས་པའི་ཁྲིམ་མཚེས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གནས་བབས་ལ་རོབ་ཙམ་རྒྱུས་ལོན་བྱེད་དགོས་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། དེ་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ལོར་དམག་ཆེན་གཉིས་པ་མཇུག་བསྒྲིལ་ཏེ་ལོ་ངོ་གཉིས་སོང་བ་དང་། རྒྱལ་སྨྲིའི་ནང་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དབང་ཤུགས་ཀྱང་རིམ་གྱི་བྲི་འགོ་བཙམས་ཤིང་། ལོ་དེའི་ཕྱི་ཟླ་ ༨ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་རྒྱ་གར་དབྱིན་ཇིའི་འོག་ནས་རང་བཙན་ཐོབ་པ་རེད། དེ་ལྟར་ན་ཡང་། རྒྱལ་ཁབ་གསར་འཛུགས་དང་ནང་ཁུལ་དུ་ཁ་ཆེ་དང་ཧིན་རྡུའི་རྙོག་ཟིང་ལངས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གི་སྟོན་ཤུགས་ཀྱང་ཧ་ཅང་ཆེ་བ་སོགས་རྒྱུ་མཚན་དུ་མའི་

[༡༣] Robert Ford, Captured in Tibet p.62

[༡༤] ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་ ༣༨ མི་ཚེའི་རིང་བོད་སྨྲི་དོན་ཆེད་ཞི་དྲག་གི་ལས་འགན་བླངས་རིམ། དབུ་དཀར་ཚང་བྱམས་པ་སྐལ་ལྡན། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༡༡༧ ནང་གསལ།

དབང་གིས་བོད་ལ་ནུས་པ་ལྡན་པའི་རོགས་སྐྱོར་ཐུབ་མི་འདུག[༡༥] དེ་བཞིན་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་རོགས་སྐྱོར་བྱ་རྒྱུར་ཐབས་ཤེས་ཙམ་ཡང་འཐེན་མེད་ལ།[༡༦] ཨ་རིས་རོགས་སྐྱོར་ཐྲན་བུ་ཞིག་བྱས་ཀྱང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོར་བྱུང་ཀོ་རི་ཡ་དང་ལྷོ་ཀོ་རི་ཡ་དབར་དམག་འཁྲུག་བྱུང་བའི་རྐྱེན་གྱིས། བོད་ལ་འཐོབ་བཞིན་པའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཐྲན་བུ་དེའང་རྩ་ཆད་ཕྱིན་པ་རེད། སྐབས་དེར་ཨ་རིས་བོད་ལ་རོགས་སྐྱོར་བྱས་པ་དེ་ནི་བོད་ལ་ཞེན་ལོག་ཡོད་པས་མ་ཡིན་པར། གཙོ་བོ་དམར་ཤོག་ལ་ཁ་གཏད་གཙོག་ཕྱིར་ཡིན་པས་རོགས་སྐྱོར་དེ་ཡང་ལྐོག་ནས་བྱས་ཡོད།

སྐབས་དེར་རྒྱ་ནག་ལ་མཚོན་ན། གོང་མིང་ཏང་དང་གུང་ཁྲན་ཏང་གཉིས་འཐབ་འཁྲུག་མང་པོ་བརྒྱུད་དེ་མཐར་གུང་ཁྲན་ཏང་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ནས། དམར་ཤོག་གཞུང་གིས་ཏམ་པ་ཆེན་པོས་བོད་བཅིངས་གྲོལ་གཏོང་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་བསྒྲག་གཏམ་སྤེལ་བཞིན་ཡོད། དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱ་ནག་གི་འགྱུར་བ་དེས་བོད་ལ་ཏ་ཙང་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་གནས་བབས་ཤིག་བཟོས་པ་རེད།

སྐབས་དེར་བོད་ལ་མཚོན་ན། ༧རྒྱལ་དབང་དོན་གྱི་བདག་པོ་སྐུ་ན་ཏ་ཙང་གཞོན་གཞོན་དང་། སྲིད་སྐྱོང་སྟག་བྲག་ཡང་སྐུ་ན་ཤིན་ཏུ་རྒས་པར་གྱུར་ཡོད་པས་བོད་ཀྱི་བདེ་སྡུག་ནི་རྐན་ཅིས་གཉིས་ལ་ཐུག་པ་ལྟ་བུའི་གནས་སྟངས་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་སྐབས། ཆབ་མདོར་མདོ་སྤྱིར་ཕེབས་འདོད་ཡོད་མཁན་གྱི་མི་གཅིག་ཀྱང་མེད།[༡༧] དེའི་རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་ནི། ཆབ་མདོ་དེ་དམག་གི་གཡུལ་ས་ལྟ་བུ་ཆགས་ཡོད་ལ། རྒྱ་

[༡༥] Robert Ford, Captured in Tibet p.26"འབྲས་ལྗོངས་དཔོན་པོ་ཅལ་ས་བེལ(Sir Charles Bell) གྱིས་དབྱིན་གཞུང་རྒྱ་གར་བཞག་ནས་སོ་སོའི་ལུང་པར་ཕྱིར་ལོག་ཚེ་རྒྱ་གར་གཞུང་ནས་བོད་རྒྱ་དམར་ལག་ནས་སྐྱོབ་འདོད་ཡོད་ཀྱང་ནུས་སྟོབས་ཀྱི་ཆ་ནས་སྐྱོབ་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད་ཅེས་ཁོ་རང་གི་དེབ་ནང་བཤད་ཡོད།" ཅེས་གསལ།
[༡༦] རྒྱལ་རྩེ་ནམ་རྒྱལ་དབང་འདུས། བོད་ལྗོངས་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་དྲག་པོའི་དམག་གི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས། ཤེས་རིག་པར་ཁང་། ༡༩༧༦། ཤོག་གྲངས་ ༡༤༣ ནང"དབྱིན་གཞུང་ནས་རྒྱ་གར་རང་བཙན་ སྲིད་ཐེན་སྐབས་རོགས་རམ་བྱ་ཐབས་མེད་ལུགས།"གསལ།
[༡༧] བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། ༡༦ ཤོག་གྲངས་ ༡༦༧ ནང་གསལ།

དམག་ལྷ་སར་ཡོང་བར་རྒྱལ་སྒོ་ལྷ་བུ་ཡང་ཡིན་པ་མ་ཟད།[༡༦] མི་འགྱུར་ངས་པར་ཆབ་མདོར་ཞི་དྲག་གང་རུང་གི་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་དམར་པོ་གཞུང་གི་དབང་ཤུགས་བསླེབ་རྒྱུ་གདན་འཁེལ་ཟིན་པ་རེད།

ལྷ་ང་གཉིས་མཐུན་པའི་ཆ།

བོད་ལྗོངས་ཚོགས་འདུ་ཆེན་མོས་ཐག་གཅོད་དང་སྲིད་སྐྱོང་སྟག་བྲག་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་ཁོ་ནར་འཛིན་ཏེ་ལྷ[༡༩]ང[༢༠]གཉིས་རིམ་པས་མདོ་སྨད་ཕེབས་པ་མ་གཏོགས། རང་ངོས་ནས་ལས་འཁུར་འཛིན་བསམ་པའི་བསམ་བློ་བཅངས་ནས་ཆབ་མདོར་བསྐྱོད་བཞག་པ་རྩ་བ་ནས་མ་རེད། མ་ཟད་གཉིས་ཀར་རྩིས་དཔོན་ནས་བཀའ་བློན་གོ་གནས་ཐོབ་པ་དང་སྤྱགས་མདོ་སྤྱིའི་ལས་གནས་གཅིག་ཅར་དུ་ཐོབ་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པས། ཁོང་གཉིས་ཀ་སྐབས་དེར་བཀའ་བློན་གསར་པ་རེད། ཅེས་ཀྱང་དོ་སྣང་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ལ་སྐབས་དེར་བཀའ་བློན་རྒན་གྲས་སུའང་ཕེབས་མེད།(བཀའ་བློན་བླ་མ་རམ་པ། བཀའ་བློན་ཟུར་ཁང་དབང་ཆེན་དགེ་ལེགས། བཀའ་བློན་རག་ཁ་ཤག)

ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལངས་ཕྱོགས་མི་མཐུན་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༥ ཚེས ༧ ཉིན་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོས་མཚོ་སྔོན་ནས་རྒྱ་ནག་གུང་ཁྲན་ཏང་གིས་བོད་བཅིངས་གྲོལ་གཏང་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་རྒྱང་བསྒྲགས་བྱས་

---

[༡༦] Gyalo Thondup & Anne F. Thurston The Noodle maker of Kalimpong 2015, p.99

[༡༩] བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། ༡༧། ཤོག་གྲངས་ ༡༧༦ ནང་གསལ།

[༢༠] ང་ཕོད་ངག་དབང་འཇིགས་མེད་ཀྱིས་ཆེད་སྤེལ་གཏམ་ཚོགས། བདེ་སྲུང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་། ༡༩༩༩ ཤོག་གྲངས་ ༩ ནང་གསལ།

ཤིང་། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་རྒྱ་དམག་བོད་ནང་ཡོང་འགོ་བཙུགས། མདོ་སྨྱི་གསར་པ་ང་ཚོད་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༩ ནང་ཆབ་མདོར་ཕེབས་ཤིང་། མདོ་སྨྱི་ལྷ་ང་གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་འགོག་གི་ཐབས་བྱུས་ནི་ཙད་དེ་ཐ་དད་རེད།[༣༡] ལྷ་ཀླུས་སེར་དམག་དང་ཡུལ་དམག་མང་དག་ཅིག་བསྡུ་རུབ་གནང་ནས་དེ་དག་ལ་དམག་སྦྱོང་སྤྲད་དེ་དམག་འཐབ་ཀྱི་སྒོ་ནས་ལན་བསློག་རྒྱུ་དང་།[༣༢] ང་ཚོད་ཀྱིས་ནི་ཞི་བའི་བཀའ་མོལ་འབའ་ཞིག་གི་ལམ་ནས་འགྲིག་ཐབས་བྱེད་དགོས་སྙམ་པ་དེ་རེད།[༣༣]

ང་ར་འཛིན་ཡོད་མེད་ཀྱི་རྩོད་གླེང་།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་དགུ་པའི་ནང་མདོ་སྨྱི་གསར་པ་ང་ཚོད་ཕེབས་སྐབས། མདོ་ཟུར་ལྷ་ཀླུས་ལྷ་སར་ཕྱིར་ལོག་ཐུབ་པའི་སྣན་ཞུ་ལན་གཉིས་ཙམ་ཕུལ་ཡང་།[༣༤] གནས་སྐབས་རིང་ལྷ་སར་ཕེབས་མ་ཐུབ་པར་བཀའ་ཤག་ནས་མཉམ་སྦྲེལ་ཐོག་ཆབ་མདོར་བཞུགས་དགོས་པ་བཀའ་བཏང་། འོན་ཀྱང་ང་ཚོད་ནས་མདོ་སྨྱི་གཉིས་ཆབ་མདོར་ཡུན་རིང་བཞུགས་ཆེ་ཆབ་འབངས་མི་སེར་ལ་བཙབ་གསིག་ཆེ་རྒྱུ་མ་གཏོགས་དགེ་མཚན་

[༣༡] ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། སྨད་ཆ། ཤོག་གྲངས་ ༩༣༡ ནང་གསལ།
[༣༢] Ford p.64 ཞི་བ་ལྷ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་དབར་ལྟུང་འཕྲིན་ཐོག་བཀའ་མོལ་གནང་སྐབས། ཞི་བ་ལྷས་གྲྭ་པ་རྣམས་དམག་ལ་ཞུགས་ན་འགྲིག་མིན་གྱིས་བཀའ་འདྲི་ཞུས་སྐབས། ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེས་མདོ་སྨྱིའི་དགོངས་དོན་ལྟར་གནང་དགོས་གསུངས། མདོ་སྨྱི་ལྷ་ཀླུ་ནི་དམག་གི་ནུས་སྟོབས་སྤེལ་ཕྱིར་གྲྭ་པ་རྣམས་ལ་དམག་སྦྱོང་གནང་འདོད་མོས་པ་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཡོད། དེ་བས་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེས་བཀའ་མོལ་ནང་ཤུགས་སུ་གྲྭ་པ་རྣམས་དམག་ནང་ཞུགས་དགོས་པ་གསུངས།
[༣༣] Tsering Shakya, Dragon in the land of snows , Pimlico, 1999 , p.14 "ང་ཚོད་མདོ་སྨྱི་ལ་མ་ཕེབས་གོང་མདོ་སྨྱི་སྙིང་པ་ཛ་སག་གཡུ་ཐོག་བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་ལ་ཆབ་མདོའི་གནས་སྟངས་སྐོར་དྲིས་པའི་ཚེ། གཡུ་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་ལ་ཁོང་ཁྲོ་མི་བླངས་པ་དང་ཡུལ་མི་དང་འཆམ་མཐུན་གང་ཐུབ་གནང་དགོས་ཞེས་གསུངས། Gold-stien ང་ཚོད་ཆབ་མདོར་མདོ་སྨྱི་ལས་གནས་འཛིན་སླད་ཕེབས་སྐབས། ལམ་བར་ཀུན་བདེ་གླིང་གི་ལས་བྱེད་ཅིག་ཐུག་སྐབས། ཁོང་གིས་རྒྱ་ནག་ཁ་གཏད་དུ་དམག་འཐབ་ཡོང་རྒྱུར་མི་སྲིད་ལ་ཞི་བ་རང་གི་ཐོག་ནས་འགྲིག་ཐབས་དགོས་པ་གསུངས་སོ།" ཅེས་གསལ།
[༣༤] ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཕྲེང་ ༣༨། ཤོག་གྲངས་ ༡༡༨ ནང་གསལ།

གང་ཡང་མི་འདུག[༣༥]ཞུས་པར། ལྷ་ས་ནས་ལྷ་ཀླུ་ཕྱིར་ལོག་ཕེབས་རྒྱུར་ཞལ་བཞེས་གནང་། འོན་ཀྱང་ང་ཕོད་ཀྱིས་བཤད་པ་ལྟར་ན། བོད་གཞུང་ནས་ལྷ་ཀླུ་ལྷ་སར་ཕྱིར་ལོག་ཕེབས་དགོས་པའི་སྐོར་ཧ་ར་འཕྱོར་མེད། མ་ཟད་མདོ་སྨད་ལྷ་ཀླུ་ལྷོ་རྫོང་དུ་འཕྱོར་སྐབས་ལྷ་ས་ནས་ངེས་པར་དུ་མདོ་སྨད་ང་ཕོད་དང་མཉམ་སྦྲེལ་ཐོག་ཆབ་མདོར་ཐུ་མཐུད་ཕྲུག་ལས་གནང་དགོས་པའི་བཀའ་ཕེབས། དེ་བས། ལྷ་ཀླུ་ཆབ་མདོར་ཕེབས་འདོད་མེད་ལ་ལྷ་སར་ཕྱིར་ལོག་གནང་ཐབས་མེད་པར་ལྷོ་རྫོང་དུ་བཞུགས། ཞེས་དང་། ལྷ་ཀླུས་ཀྱང་ཆབ་མདོར་སྔོད་རྒྱུ་མོས་པ་ཕྱིན་ནས་མེད་སྐབས་ལམ་སེང་ཕྱིར་ལོག་གནང་།[༣༦] སྐབས་དེར་སྔར་མདོ་ཟུར་ལྷ་ཀླུ་ནས་ཡུལ་དམག་དང་སེར་དམག་བསྡུ་རུབ་གནང་བ་རྣམས་ད་ཆ་མདོ་སྨད་ང་ཕོད་ནས་ཡུལ་དམག་རྣམས་རྫོང་སོ་སོར་ཕྱིར་སློག་དང་སེར་དམག་རྣམས་དགོན་པ་སོ་སོར་ཕྱིར་སློག་གནང་ཟིན་པ་མ་ཟད།[༣༧] ལྷ་ཀླུ་ཕྱིར་ལོག་ཕེབས་ནས་བདུན་ཕྲག་གཅིག་ཙམ་སོང་རྗེས་རྒྱ་དམག་ནས་དམག་ཤུགས་དྲག་པོས་དམག་དངོས་སུ་སླེབས་ཆེ།[༣༨] ང་ཕོད་སར་ཡོད་པའི་རླུང་འཕྲིན་གཅིག་ཡོད་པ་དེའང་ཕོ་ཊེས(Ford)ལན་མང་རི་པོ་ཆེར་བཙུགས་རྒྱུའི་རེ་བ་ཞུས་ཀྱང་ནམ་ཡང་བཙུགས་མེད།[༣༩] སྐབས་དེར་ང་ཕོད་ཀྱིས"སེམས་ཁྲལ་མི་གནང་རི་པོ་ཆེར་

[༣༥] ང་ཕོད་ངག་དབང་འཇིགས་མེད་ཀྱིས་ཆེད་སྤེལ་གཏམ་ཚོགས། ༡༩༩༩ བདེ་སྲུང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༩ ནང་གསལ།

[༣༦] ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་ ༣༨། ཤོག་གྲངས ༡༡༨ ནང"ང་ད་མུས་འདིར་བསྡད་ཆེ། རིང་མིན་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་འདི་ཁྲག་དང་འབྲེས་ངེས་པར་རང་ཉིད་མདོ་སྨྱིར་སྡོད་འདོད་ཕྱིན་ནས་མི་འདུག" ཅེས་གསལ།

[༣༧] ང་ཕོད་ངག་དབང་འཇིགས་མེད་ཀྱིས་ཆེད་སྤེལ་གཏམ་ཚོགས། ༡༩༩༩ བདེ་སྲུང་བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་། ཤོག་གྲངས་ ༡༠ ནང"ལྷ་ཀླུས་ཡུལ་དམག་ཁྲི་གཅིག་ལྷག་སྐུལ་སློང་གནང་འདུག དམག་གི་ཟ་འབྲུ་དང་འཚོ་བའི་ཉེར་མཁོ་ཚང་མ་མི་སེར་ནས་དཔོར་འདྲེན་བྱ་དགོས། སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་འགྲིམ་འགྲུལ་སྐྱེལ་འདྲེན་ཧ་ཅང་རྗེས་ལུས་ཡིན་པར་བརྟེན། སྡོན་ལ་ས་གནས་ཁག་གི་དངོས་པོ་རྣམས་ས་གནས་ཞིག་ལ་གཅིག་བསྡུས་བྱས་རྗེས་གཞི་ནས་གཡུལ་སར་སྐྱེལ་དགོས་པས་མི་སེར་ལ་བཙབ་གསིག་ཆེ་ཞིང་། མི་མང་པོ་བཟའ་རྒྱུ་ཆད་ནས་སྡུག་སྐྱིད་རྒྱག་མཁན་གྱི་ཁེངས་འདུག གནས་ཚུལ་འདི་འདྲའི་འོག་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་ལ་ཁ་གཏད་བཙོག་རྒྱུ་ཕར་བཞག་ནང་ཁུལ་ལ་ཟིང་ཆ་ཡོང་ཉེན་ཡོད་པའི་དུས་བབ་ཉེན་ཚབས་ཆེན་པོར་གྱུར་ཡོད་པ་རེད།" ཅེས་གསལ།

[༣༨] Robert ford, p.107

[༣༩] Robert ford, pp.103-110

བོད་དམག་གི་ནུས་སྟོབས་ཆེ་ཏུ་བཏང་ཟིན་ཡོད། རྒྱ་དམར་ང་ཚོ་ལྷ་སར་འགྲོ་བའི་ལམ་གཅོད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།” ཡིན་ནའང་ལག་ལེན་ཐོག་རི་བོ་ཆེར་བོད་དམག་ཞུང་ཤས་ལས་མེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན། སྐབས་དེར་ང་ཚོད་ནས་ལྷ་ཀླུ་རི་བོ་ཆེར་སྤྱི་འདོམས་ལ་འགྲོ་དགོས་པའི་ཏར་བཏང་ཡང་། དོན་དངོས་ཐོག་ཕེབས་མ་ཐུབ་ཙང་།[༣༠] ང་ཚོད་འཁོར་དང་བཅས་པ་ལྷ་སར་ཡོང་ཐབས་བྲལ་ནས། མཐར་གྲུ་གུ་དགོན་པར་རྒྱ་ལག་ནས་འགོ་བཏགས་ཞུས་སོ། །[༣༡]

མཇུག་གཏམ།

མདོ་སྤྱི་དང་འབྲེལ་བའི་ཆེད་རྩོམ་འདིའི་ནང་རང་ནུས་གང་ཡོད་ཀྱི་འཚོལ་བསྡུ་བྱས་པ་བརྒྱུད། གནད་དོན་གསར་པ་གང་མང་ཞིག་བྲིས་ཡོད་ཀྱང་། ཐུན་རང་ཉིད་དཔྱད་རྩོམ་འབྲི་རྒྱུར་ཉམས་མྱོང་ཞན་པའི་དབང་གིས་འདོད་བློ་ཚིམས་པ་ཞིག་མ་བྱུང་། དེ་ལྟར་ན་ཡང་དཀྱིལ་ཡངས་མཁྱེན་རྒྱ་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དགོངས་འཆར་ལྷུག་རྩོལ་ཡོང་བ་ཞུ་ཞེས་དང་། ལར་ནས་ཐུན་གྱི་ཆེད་རྩོམ་འདིར་བརྗོད་དོན་སྙིང་པོ་ནི། སྤྱིར་མདོ་སྨད་སྤྱི་ཁྱབ་སྐོར་ཡིན་ལ། ཡང་སྐོས་མདོ་སྤྱི་ལྷ་ཀླུ་དང་ང་ཚོད་གཉིས་ཀྱིས་མདོ་སྤྱིའི་ལས་ཁུར་གནང་རིང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལངས་ཕྱོགས་སོགས་མཐུན་པ་དང་མི་མཐུན་པའི་སྐོར་སོགས་གཙོ་བོ་བྲིས་ཡོད་དོ།། །།

[༣༠] ཧོར་ཟླ་ར་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ། ངག་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཕྲེང་ ༣༩ བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༠༧ ཤོག་གྲངས་ ༡༣༡ ནང་“ཁོ་བོ་ལྷོ་རྫོང་ལ་སྡོད་དུས་མདོ་སྤྱི་ང་ཚོད་པས་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་ས་མཚམས་ཁག་མང་ནས་རྒྱ་དམར་རིམ་བསྡུད་ཡོང་དང་ཡོང་བཞིན་འགོག་སྲུང་པས་ས་བསྐོར་བ་འཁོར་མིན་མདོ་ཟླར་ལྷ་ཀླུ་ཁྱེད་རང་རི་ཁྲུང(རི་བོ་ཆེ་དང་ཁྲུང་པོ་སྟེང་ཆེན)གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་འདོམས་ལ་འགྲོ་དགོས་གསུངས་འདུག་ཀྱང་། ང་ཚོད་ལྷ་ས་ནས་ཕེབས་དུས་ལས་བྱ་མཉམ་ཁྲིད་གནང་ཐུབ་མེད་ཙང་ཁོ་བོའི་ལས་བྱ་རྣམས་ང་ཚོད་ཀྱི་ལས་བྱར་བཞག་དགོས་བྱུང་སྐབས་ད་ལམ་རི་ཁྲུང་སྤྱི་འདོམས་སུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཚོན་ནས་གྲ་འགྲིག་ཡག་པོ་མ་བྱུང་།” ཞེས་གསལ།

[༣༡] Ford, p.138